

25/1

Folket och nykterhetsfrågan

Den konsultativa form av folkomröstning som infördes i Sverige år 1922 har använts blott en enda gång, vid referendum om rusdrycksförbud samma år; det är för övrigt ingen överdrift att säga att denna folkomröstningsform stadgades just för att möjliggöra rådfrågning av folket i nykterhetsfrågan. Nu föreligger nya omfattande förslag till revision av lagstiftningen på detta område. Det skulle vara naturligt om även denna gång saken underställdes folket i samma ordning som år 1922. Frågan väcker ett ovanligt stort intresse inom alla folkgrupper. Möjligheten att tillämpa en viss lagstiftning på detta område är i hög beroende av opinionen

ställning. En ingående debatt i frågan är ägnad att sprida nyttiga kunskaper och att stärka det allmänna intresset för ökad folknkykterhet. Det vore önskvärdt att en sådan folkomröstning förbereddes i samband med den närmare prövningen av nykterhetskommitténs förslag; saken borde därför tas upp redan vid innevarande riksdag.

Anordnandet av ny konsultativ folkomröstning kan självfallet inte åberopas som skäl mot den utvidgning av folkomröstningsinstitutet som föreslogs förra våren och vars genomförande redan detta år hindrats av socialdemokraternas negativism. Den konsultativa formen kan inte ersätta den decisiva,

som ger väljarna verklig avgöranderätt i viktiga frågor och som kan framkallas av en minoritet. Men på grund av regeringens hållning kan dess värde en dylik effektivisering av folkomröstningen inte komma till stånd förrän tidigast år 1957.

21

Tyskland och nazismen

För en vecka sedan erhöll världspressen genom Reuters en redogörelse för en Gallupundersökning i Västtyskland som med rätta väckte sensation och oro. Särskilt gällde detta uppgiften att 44 procent av de tillfrågade förklarade sig vara "för nazismen", endast 39 procent emot. Sympatierna för nazismen hade, i synnerhet bland ungdomen, starkt stigit mellan maj 1951, då en liknande undersökning skett, och december 1952, som den refererade undersökningen gällde.

Dagens Nyheter har införskaffat närmare upplysningar om denna undersökning. Utan tvivel är resultaten oroande. Men det visar sig att den framställning som gått genom pressen är i hög grad missvisande och ger en ytterligt överdriven föreställning om nazistsympatierna. Det bör tillfogas att undersökningen ordnats av ett av de mindre kända instituten, att den omfattade ett relativt litet antal personer (1.200, medan i regel långt flera tillfrågas) och att frågorna till stor del var så underligt formulerade att det är svårt att dra några slutsatser av svaren.

Den nyss berörda uppgiften att 44 procent skulle vara "för nazismen" verkar i och för sig orimlig, särskilt med tanke på att en överväldigande majoritet av representationen består av klara demokrater. I själva verket har frågan gällt om de tillfrågade anser det ha varit "mera gott än ont" eller "mera ont än gott" i nazismen. De som valde det förstnämnda av dessa minst sagt konstiga alternativ sades vara "för nazismen". Att denna procent är så stor är illa nog. Men den följande frågans besvarande visar med all tydlighet att de som såg "mera gott än ont i nazismen" inte var för nazism. På frågan "hur skulle ni ställa er till ett nytt parti, liknande det nazistiska, som sökte komma till makten i Västtyskland" svarade nämligen det stora flertalet negativt; endast fyra procent sade sig beredda att understödja ett dylikt parti. Därmed är det klart att det i tidningar över hela världen publicerade referatet ger ett alltigenom falskt

26/1

intryck av vad som faktiskt framkommit.

Detta konstaterande utesluter självfallet inte att från demokratisk synpunkt farliga strömningar vunnit terräng i Västtyskland. Särskilt den ungdom som i skolåldern förgiftades av nazistpropaganda men aldrig erfarit nazismens tyranni kan antas ha en förvriden bild av båda de regimer under vilka den levat. Påståendena om att Tyskland än en gång skulle vara på väg mot nazismen bygger emellertid än så länge på rena fantasier.